

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Efter sidste flytning : 1853

Citation: Kierkegaard, Søren: "Efter sidste flytning : 1853", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 , s. 7r. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p447-txt-shoot-n460.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

P447:460

#

Følgen af den Mynsterske Christendoms-Forkyndelse.

Naar en Operateur har trukket Kniven, saa er der ikke mere Tid til Complimenter. Maaskee har han forud gjort Alt for at forhindre at det kom dertil; gjort det maaskee for sin egen Skyld, fordi han veed, at denne Operation er et yderst anstrængende Arbeide, saa han uendeligt nødigt gaaer til den, maaskee ogsaa for den Andens Skyld, da det er en farligere Operation. Det har været forgjeves. Den Anden, som man ikke altid kan kalde den Syge, da man ikke altid behøver at være syg for at ville underkaste sig en chirurgisk Operation, den Anden vil det nu ikke anderledes, han formelig tvinger Operateuren – maaskee, (vi kunde jo tænke os dette forviklede Tilfælde) maaskee ogsaa, fordi han paa en skjult Maade vil Operateuren tillivs, og han antager at han ikke kan fuldkomme denne Operation, saa det gjælder blot om at faae ham til at begynde paa den, da vil hans Renomee være fløiten. Maaskee er det saaledes maaskee. Men i ethvert Tilfælde, fra det Øieblik Operateuren har trukket Kniven, er der ikke mere Tid til Complimenter. Nu gjælder det blot om at flænge løs, det gjælder om, at Kniven er skarp, og han sikker i Anlægget, smidig i Haandedet, heel i Snittet der gjøres, rolig i Sindet, hvormed det gjøres.

Følgen af Biskop M Xst.⁵ F er: at naar virkelig Xstd. skal anbringes i Danmark maa den finde sig [i] at udholde først at blive latterlig.

Og hvorfor er dette Følgen? Fordi Bisk. M. karakterløst har betjent Xstd., ikke har^a været i Charakter af Forkyndelsen. Det at forkynde Xstd. er blevet eensartet med alt Andet Verdsligt, en Carriere, en glimrende Carriere, Vei til at nyde Livet trods Nogen, Noget, hvorved man som ved alt Andet stræber at komme frem i Verden at naae endeligt Formaal o: s: v:

a christeligt

Det hans Forkyndelse saa har lagt Eftertrykket paa, hvad han kan siges at have bibragt os Respekt for er: Talent, Gaver, skjøn Form, fiin Dannelse,^b kunstnerisk Virtuositet o: D:^[c]

b Gestus, Mimik, Skikkelse, Holdning,

[c] benyttet til klogt at gjøre sig Livet fordeelagtigt og nydelsesrigt

Det er Det, hvorpaa Eftertrykket er faldet, og derved er dette blevet »Alvoren«, et ganske andet Begreb af Alvor, end det christelige, at Alvoren er: i Virkeligheden at forsage Verden, ikke ved et synderligt Uheld trods al anvendt Klogskab at gaae Glip af det Jordiske og Timelige, men at ville gaae ad den Vei, om hvilken Evangeliet forudsiger, hvad han altsaa veed, at han ad den Vei vil gaae Glip af det Jordiske og Timelige.

Naar nu, efterat hiint Andet er blevet »Alvoren«, dette skal gjøres kjendeligt og gjældende, endog blot i den milde Form som jeg foreslaaer: at vi dog tilstaae os selv det sande Sammenhæng, og saa henflye til Naaden: maa Enhver, der kun er dannet ved det Mynsterske, uvilkaarligt komme til at lee. Thi er det M. Alvor saa er det Andet kun en latterlig Overdrivelse; og at det M. er Alvor er jo det almdl. Antagne.

Altsaa^d den sande Xstds F. vil blive latterlig.

d Fremdeles har Bisk. M^s Xstds F gjort det Objektive til Alvoren, den objektive Lære, istedetfor at det sande Christelige er, at Personligheden er Alvoren, den Mynsterske Alvor er: at unddrage sin Personlighed, det sande Christelige er: at skulle maatte træde aldeles personligt frem, uden en eneste Omklædning, som Enkelt.

Altsaa den vil blive latterlig. Dette ønsker jeg nærmere oplyse. Overhovedet kan jeg ikke noksom indskærpe, at Enhver, der i vore Tider skal udrette Noget, maa kjende fra Grunden Latteren og det Latterlige, maa have Mod og Sikkerhed til at omgaaes det, endog efter den Maalestok, at han nøiagtigt seer, hvor han selv skal udsætte sig for Latteren, og saa roligt gjør det. I en Forstands Tid er Latteren egl. det Vaaben der bruges, det gjælder derfor baade at kunne bruge det, og ubetinget ikke at være bange for det. Den, der^e ikke selv tør udsætte sig for Latteren, han er kun halvbefaren. Saaledes har jeg forstaaet det fra første af. Jeg har ogsaa gjort derefter. Jeg turde derfor, hvis jeg maatte tale hedensk, sige et Slags stolt Ord om mig selv, at Guderne vilde sagt: »det Msk. forstaaer dog at haandtere det Latterlige ... og dog, det er jo ikke hans Fortjeneste, det er jo fordi vi have holdt ham hvad vi oprindeligen lovede ham« (cfr. Enten – Eller sidste Diapsalm).

e naar Ideen fordrer det

Nok herom. Nu til den her fornødne Belysning af det Latterlige. Det Latterlige forholder sig til Sammenstødet mellem: det Almindelige – og det Særlige. Exempler. En Ko af en bestemt om end kun lidet udbredt Race er ikke latterlig, hvorfor? fordi den, uagtet den ikke er som Køerne almdl. dog tilhører et underordnet Almdl. ∴ den er ikke det Særlige; thi det Særlige er: det enkelte Exemplar eller Individ fremmedgjort fra ethvert om end nok saa lille Almindeligere, hvorunder det kan skjule sig. Dersom saaledes en Ko fødes med en Hestehale; dette er det Særlige, man leer ogsaa uvilkaarligt. – I msklige Forhold er atter det ikke at være som andre Msk. det er som Signalet til at blive latterlig. Derfor leer man af Legems-Feil, Tilfældigheder o: s: v:, og paa den anden Side, derfor er man saa tilbøilig til altid at ville være om muligt nogle Stykker om alt hvad man gjør og lader for at undgaae dette farlige Sammenstød: det Almdl. det Særlige, thi »nogle Stykker« er jo allerede ifærd med at danne et lille Almdl. Naar^f til en vis Tid Noget er blevet det Almdl. og da en Enkelt vil gjøre det dermed Ueensartede gjældende, og som Enkelt (ikke dækket af at de ere nogle Stykker): saa vil dette især i Forstands-Tider forholde sig til Latteren; især i Forstands-Tider, thi i lidenskabelige Tider bliver det

f (for at blive ved Aands-Forhold)

maaskee Kamp paa Liv og Død.

Nu til min Sætning, at, naar, efter den M^s Xstds Forkyndelse, virkelig Xstd. skal anbringes maa den udholde at blive latterlig. Lad os gjøre Contra-Prøven først. Dersom der i hine Christendommens første Tider, da Martyrerne blødte, da det at forkynde Xstd egl. var at lade sig slaae ihjel, kastes for Vilde-Dyr o: s: v:., dersom der da havde levet en Mand, som først havde gjort et grundigt Studium af den classiske Oldtids Veltalenheds Mønstre, dernæst strengt dannet sig selv i Henseende til Mine, Gestus, Skikkelse, Udtale o: s: v:., endeligen nøiagtigere havde gjort sig bekendt med det gamle Testamentes Skrifter og hvad Skrifter af de Xstne han kunde faae fat – dersom han nu var kommet til dem, og havde tilbudt sig i en stille Time, i et skjønt udarbejdet Foredrag, der skulde blive udmærket holdt, at ville foredrage dem den objektive Lære⁹, menende at dette var Xstds Forkyndelse: mon da ikke hine Herlige vilde – at jeg skal sige det saa satirisk som det er – vilde – dersom det ikke var skeet paa anden Maade – være døde af Latter over den Art Xstds Forkyndelse, der unegteligt i den Tid vilde have forholdt sig som det noget Særlige til det Almindelige.

Nu det Omvendte. Ved den M^s Xstds F. er naaet, at det at nyde Livet er blevet den sande christelige Alvor, endog det at forkynde, at Xstd. lærer Selvfornegtelse og Forsagelse, endog det er blevet Veien til Nydelse, ja ikke blot dette, men det at det er blevet Veien dertil just det er blevet gjort til den christelige Alvor. Saaledes er Sagen vendt, medens derimod Opmærksomheden er rettet paa og vi fordybede i alt dette om hvilke høie Gaver, der fordres for saaledes at kunne skildre, saaledes at kunne være Taler, hvilken Dannelse, hvilken videnskabelig Dannelse, ja Videnskaben, ja uden Videnskab er det da aldeles umuligt at forkynde Xstd o: s: v: o: s: v: Dette er den almdl. Forestilling, hvor latterligt nu, naar En skal anbringe det sande Christelige, at det at forkynde Xstd. er at ville lide i denne Verden, ikke at have Fordeel af at forkynde Selvfornegtelse men at fornegte sig selv, naar han skal anbringe det om end i den mildeste og svageste Form, som jeg Svage foreslaaer det, lader os dog idetmindste tilstaae os det sande Sammenhæng. – Fremdeles M. har faaet gjort det at forkynde Xstd. objektivt, den objektive Lære til den sande christelige Alvor, saa man har, som Juristerne sige, sin Personlighed »extraderet til fri Raadighed«,^h saaledes har ikke blot Biskop M. forkyndt Xstd, nei, han har faaet det at forkynde den saaledes gjort til den christelige Alvor. Hvor latterligt nu, naar En – ak, og det kan dog for Satan ikke gjøres objektivtⁱ – skal anbringe det sande Xstlige, at christelig Alvor just er at forpligte sig selv, sin egen Personlighed, at være den Enkelte, hvor latterligt maa det ikke blive, naar dette skal anbringes, endog blot i den milde, milde Form, som jeg Svage foreslaaer: lader os dog tilstaae os selv det sande Sammenhæng. Her er Sammenstødet mellem det Almindelige og det Særlige, og den Særlige forstaaer ikke Sagen saaledes, at han maa see at skulke af, og saa haabe

g (den objektive, thi han betingede sig et vist Honorar og tillige betingede han sig at holdes uden for) den objektive Lære

h og tillige ikke forskylder at genere Andre

i det maa gjøres af en Enkelt, og lige saa lidet kan det, uden meningsløst, gjøres af nogle Stykker,

paa, at man ikke er saa grusom at lee af hans Særlighed, nei, han maa netop holde lidt fast paa sin Særlighed; lidt fast, naar han fE er saa svag som jeg er, thi den sande Stærke maa holde uendelig fast paa sin Særlighed.

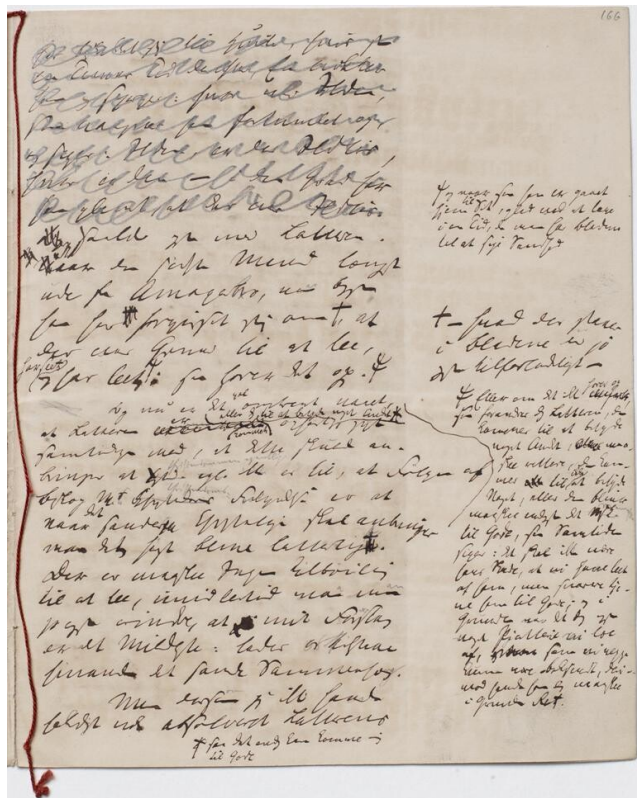
Forsaavidt nu jeg kan have den Opgave at anbringe det sande Xstlige, om end i den mildeste Form, hvilken Lykke da for mig, at jeg itide har været opmærksom paa Latteren, og som forsynlig Mand taget mine Forholds-Regler. Tænk en Anden, lad ham have ganske anderledes Evner, være en ganske anderledes ædel og høimodig Sjel – men han vil udenvidere bekjende: o, kjere, Du har overseet Eet, at Du først vil blive sinket maaskee en to tre Aar indtil Alle faae leet af Dig; og til den Tid er Du maaskee gaaet af Kog, og det bliver ikke til Noget. Nei, saa er dog jeg – men det trænger jeg ogsaa til, da jeg ikke har hans Evner eller hans ædle og høimodige Sjel – jeg er dog heldigere, thi jeg har iforveien absolveret Latter-Prøvens store Philosophicum.

Det er jo bekjendt for det ganske Folkefærd, at jeg for en Deel Aar siden [har] frivilligt forlangt at blive udskjeldt eller latterliggjort af Biskop M. nuværende Protegé, Corsarens G. Jeg blev det af al hans Formue. Jeg har saa min Tid gjort Tjeneste som Carricatur i Kiøb., kjendt under Øgenavn, selv i Bøger forekommer jeg saaledes nævnt, jeg er ogsaa spilt [i] Comedie. De har leet Alle af mig, nogle godmodigt, Andre onskabsfuldt, kort paa yderst forskjellig Maade men Alle have de leet. Man skulde troe at det aldrig fik Ende, men Alting faaer en Ende. Naar Vægterne pibe og raabe Brand, og man hører denne Lyden over hele Byen, det er som skulde det aldrig faae Ende, dog kommer der et Øieblik naar den Vægter, der var længst borte fra Brandstedet, han Vægteren der langt ude i Søndervoldsstræde, der kommer et Øieblik, naar han sidste Gang har stødt i Piben – saa er det forbi. †
~~og naar han saa~~

j – hvad der staaer i Bladene er jo ogsaa tilforladeligt –

k og naar saa han er gaaet hjemtil Sit, glad ved at leve i en Tid, da man har Bladene til at sige Sandhed

l Eller om det ikke hører op, saa forandres dog Latteren, den kommer til at betyde noget Andet, maaskee rettere, den kommer til ikke at betyde Noget, eller den bliver maaskee endogsaa det Msk. til Gode, saa Samtiden siger: det skal ikke være hans Skade, at vi have leet af ham, men snarere tjene ham til Gode; og i Grunden var det dog ogsaa noget Piatterie vi loe af, som vi neppe kunne være bekjendt, derimod havde han dog maaskee i Grunden Ret.

30. Papir 460, bl. [7r]

har beskikket sig til Hvile, hvis saa en Times Tid derefter, En vækker ham og spørger: hvor var Ilden, saa vaagner han fortumlet op, og siger: Ilden, er der Ildes, hvor er den — i den Grad har han glemt, at der var Ildes. Saaledes ogsaa med Latteren. Naar den sidste Mand længst ude fra Amagerbro, naar ogsaa han har forvisset sig om^l, at der var Grund til at lee, har seet og har leet^k: saa hører det op.^l

Og nu er det vel omtrent naaet, at Latteren er ophørt eller dog kommet til at betyde noget Andet^m, just samtidigt med, at dette skulde anbringes at Xstd. egl. ikke er til, at Følgen af Biskop M^s Christendoms Forkyndelse er at naar det sandere Christelige skal anbringes maa det først blive latterligt. Der er maaskee Ingen tilbøilig til at lee, imidlertid maa man jo ogsaa erindre, at mit Forslag er det Mildeste: lader os tilstaae hinanden det sande Sammenhæng.

Men dersom jeg ikke havde heldigt nok absolveret Latterens Examen iforveien, og dersom jeg ikke valgte — hvad min Svaghed da nøder mig til — den mildeste Form: saa havde vel Latteren været uundgaaelig. Biskop M. selv synes at have været opmærksom paa noget Saadant. Det var vel derfor, som man taler om at indkalde Tropperne, at han indkaldte G. for at have En, der kunde bringe Latteren i Gang, naar det viste sig som det Latterlige: det sande Christelige — seet fra dette Alvorlige: Biskop M^s christelige Alvor. Det maa nu vise sig, om dette skulde forsøges, lykkes, ell. om det skulde ende med, at Biskop M. fik G hængende ved sig — til en Erindring, en Slags Decoration, som han fremtidig kommer til at bære.

Dog hvad der end skeer, og skulde det end være

m saa det endog kan komme mig til Gode

lykkedes mig, heldigt at have styret om det Latterliges skarpe Hjørne, nu at undgaae Latteren og derimod at vinde Pathos for Mit derved, at jeg itide var opmærksom paa det Latterlige: derfor bliver det lige sandt, at Følgen af den M. Chrst. F er, at naar det sande Christelige skal anbringes maa det først blive latterligt.

Og ikke mindre sandt er det, at Følgen af den M. Xst. F. er, at der først og fremmest maa arbeides for at skaffe Xstd. Anseelse. »Hvorledes, primer Du, det maa dog vel det meest rasende Msk. indrømme, at hvad Anseelse angaaer er M. eneste i Danmark?« Ganske vist; idetmindste er det min Mening, at jeg Ingen veed, der har nydt og nyder den Anseelse som Biskop M., og det er tillige min Mening, at det er, msklig talt, fortjent. Men derom talte jeg ikke, jeg sagde ikke, at Biskop M. ikke havde Anseelse, jeg sagde, at derⁿ maatte arbeides for at skaffe Xstd. Anseelse, hvori ligger at Biskop Ms F. ikke har skaffet Xstd. Anseelse. Lad os forstaae hinanden. Det gaaer med Xstd. som med alt Andet; man kan tjene en Sag saaledes, at man selv faaer Anseelse, og saaledes, at Sagen, det Andet, Gjenstanden faaer Anseelsen. Tag et Exempel. Tænk En, der – hvor underlig end denne Tale kunde synes – er saaledes forelsket, at man seer, hvor uendelig klogt det var af ham at vælge just den Pige, af den Familie, af de Forbindelser o: s: v:, hvorledes derfor vistnok dette Ægteskab vil bane ham Veien til at gjøre en glimrende Carriere. Lad ham nu være gift, der er gaaet en Deel Aar, ja, han har naaet det: naturligviis bliver han Gjenstand for en vis Beundring. Pigen derimod foranlediges Ingen til at fatte høie Tanker om, ei heller foranlediges Nogen af hans Ægteskab til at fatte høiere Tanker om Ægteskabet end hvad man saadan almindeligviis har. Tænk Dig derimod En, der bliver saaledes forelsket, at han, saadan siger man jo, bærer sig ad som om han var gal^o: ja, han bliver saamænd ikke Gjenstand for nogen Beundring – men derimod faaer man maaskee en Forestilling om Pigen; thi, siger man, da det Msk. dog ellers er et fornuftigt Msk, saa maa det vistnok være en sjelden, en ualmdl. Pige, siden Forelskelsen kan virke saa stærkt paa ham. Maaskee foranlediges ogsaa Een eller Anden til [at] faae lidt høiere Tanker om Elskov og om Ægteskabet end han hidtil har haft.

Saaledes ogsaa med Xstd. Naar En forkynde[r] Xstd saaledes, at man seer, hvor uendelig klogt han veed at gjøre det at forkynde Xstd. til sin Carriere og ad den Vei at naae Alt: bevares, man beundrer; men Xstd. beundrer man ikke, man kommer egl. til at tænke ringe om Xstd. derved, man kommer næsten til at betragte Xstd. som enhver anden Vei i Livet, der kaster Noget af sig, og selv om man til Forskjel maa sige, at Xstd. er den Vei, der kaster brillantest af sig: o, just dette er jo at tænke ringe om Xstd. Hvis derimod En forkynder Xstd. saaledes, at Enhver kan see, han har ingen Fordeel deraf, bliver til Ingenting, naaer Intet derved undtagen det, at Enhver kan see, at han er gal: nu han bliver vistnok ikke Gjenstand for Beundring. Derimod bliver dog maaskee Een eller Anden opmærksommere paa Xstd. fatter en høiere Forestilling om den end han tidligere havde^p

n som Følge af den M^f Ch. F.

o og selv efter at han er blevet gift overvælder det ham endnu saaledes, at han bærer sig ad som om han var gal

p og siger: Xstd. maa dog være en stor Magt, siden den virker saaledes paa et Msk. – Eller lad En forkynde Xstd. saaledes, at man seer, hvor klogt han veed at benytte Alt for at skaffe Xstd. Anseelse: ja, man beundrer hans Klogskab; men vinder Xstd. egl. derved i Anseelse? Mon man ikke snarere dog kun faaer den Forestilling om Xstd., at den er en Magt, ligesom en jordisk Magt, der trænger til at protegeres af Kloge Mænd og Koner – o, og dette er at tænke uendelig ringe om Xstd! Men lad En forkynde Xstd. saaledes, at han som i Raserie forsmaaer Alt, hvad der hedder Klogskab, hvilket de Kloge med Føie finde latterligt: nu, han bliver ikke Gjenstand for Beundring; men derimod bliver dog maaskee Een eller Anden opmærksom paa Xstd, thi siger han: det Msk. bærer sig jo ad som en Tilbedende.

